

Семенюк І. С.,
Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

СТРУКТУРНО-КОМПОЗИЦІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РЕПОРТАЖУ З ЮРИДИЧНОЇ ТЕМАТИКИ

В оглядовій статті розглянуто проблему таксономії репортажу з юридичної тематики, проаналізовано його структурно-композиційні характеристики та систематизовано сучасні підходи до класифікації репортажу з юридичної тематики відповідно до типологічних ознак сучасного газетно-публіцистичного інформаційного жанру.

Ключові слова: структурно-композиційні характеристики, репортаж з юридичної тематики.

В обзорной статье рассматривается проблема таксономии репортажа юридической тематики, проанализировано его структурно-композиционные характеристики, систематизировано современные подходы к классификации репортажа юридической тематики в соответствии с типологическими признаками современного газетно-публицистического жанра.

Ключевые слова: структурно-композиционные характеристики, репортаж юридической тематики.

The article deals with the problem of report texts on a legal problem taxonomy. Structural and compositional characteristics and modern approaches to the report texts on a legal problem based on typological features of modern printed media genre are discussed and generalized in the article.

Key words: structural and compositional characteristics, report text on a legal problem.

Сучасні публіцистичні тексти, є з одного боку, поширеним засобом отримання членами суспільства соціально значущої інформації, а з іншого – об'єктом пильної уваги дослідників у сфері лінгвістики та суміжних з нею галузей науки. Інтерес до текстів газетної публіцистики пояснюється тим, що їхня спрямованість на масового адресата повно відбиває соціальний комунікативний потенціал інформації та прагматику мовлення [1; 2; 3]. Актуальність представленої статті зумовлено необхідністю дослідження та аналізу структурно-композиційних характеристик сучасного репортажу з юридичної тематики (РЮТ), як інформаційного жанру, що передбачає оперативну та яскраву розповідь про подію, ситуацію, явище пов'язане із фактом порушення закону. Ця розповідь очевидця або учасника події супроводжується суб'єктивними враженнями спостерігача та його спостереженнями і характеризується середнім рівнем суб'єктивного моделювання реальності інформації про злочинця. Залежно від предметно-тематичного змісту та функціонального призначення розрізняють наступні види РЮТ: спеціальний репортаж та репортаж-коментар [4, с. 198-203]. Докладніше зупинимося на кожному типі РЮТ та його структурній організації. Основними організуючими принципами структури тексту юридичного репортажу є: 1) цілісність; 2) зв'язність 3) розчленованість. Цілісність тексту визначається підрядністю його елементів авторському задумові. Вона пов'язана з його «вертикальним» членуванням, що полягає в структурованості змісту, в ієрархічності його елементів (текст при переході від однієї послідовної сходинки смислової компресії до іншої, «глибшої», кожен раз зберігає для реципієнта смислову тотожність). Розчленованість тексту забезпечується тим, що відпрацьовані певні норми початку та кінцівки для окремих стилів та жанрів. Зв'язність зумовлена членуванням інформації і втіленням її в тексті у формі взаємозв'язаних семантико-синтаксичних єдностей різного об'єму й рангу [5, с. 16].

Композиційно РЮТ складається за певною сталою схемою репортажного опису. Композиція репортажу має на меті визначити певний порядок розміщення спостережень автора, знайти внутрішні зв'язки між окремими явищами, процесами, предметами, встановити ступінь значимості кожного з намічених до зображення елементів. Розкриттю теми, зображуваного в репортажі явища, мають бути логічно підпорядковані окремі деталі та факти спостереження. Схематично РЮТ представляємо за наступною моделлю: заголовок, початок репортажу (зачин) – адресант вводить читача у курс події, що слугує привертненню уваги адресатів до матеріалу; опис (текст) – присутні різні відступи, діалоги з свідками, жертвами та працівниками правоохоронних органів, власне авторські враження. Саме ці елементи створюють у репортажі так званий ефект присутності; кінцівка репортажу – підсумок або узагальнення авторських вражень, оцінок та думок [4, с. 142]. Заголовок аналізованого прикладу юридичного репортажу (*Defendant in 1981 murder sentenced to 9 to 18 years*) передає головну ідею, яка відтворюється у тексті, а саме, повторне засудження підсудного, якого визнали винним за вбивство у 1981 році. Зачин репортажу (*A judge on Wednesday sentenced a man to nine to 18 years in prison in a plea deal struck in the 1981 slaying of a teenager whose body was abandoned in a wooded area*) зацікавлює та привертає увагу читача до причини повторного ув'язнення на строк від 9 до 18 – розкриття убивства підлітка, яке сталося у 1981 році. В основній частині тексту репортажу адресант використовує різні прийоми для привертання уваги адресата до факту та причин повторного ув'язнення Джеймса Паула Фрея, який знаходиться у тюрмі з 1995 року за ненавмисне убивство. З метою введення читача у курс справи автор використовує хронологічне перерахування подій з моменту першого вбивства (1994) звинуваченого до повторного судового слухання від 17 липня 2011 року (*James Paul Frey had received a life sentence when he was convicted in 1996, but a state appeals court last year granted him a new trial. He is now 46 and has been in prison since 1995. He is serving a 5- to 10-year sentence stemming from a 1994 manslaughter case. Shortly before jury selection in his second trial was to begin on July 7, Frey pleaded no contest to third-degree murder and attempted rape in a plea bargain that capped his sentence at 10 to 20 years. Cassimatis also sentenced Frey to 5 to 10 years in prison on the attempted rape charge, which will run concurrently with the murder sentence*) [7]. Для того щоб показати справу об'єктивно, автор надає думку членів родини жертви, які вимагають найвищої міри покарання (*In the sentencing hearing, family members of the victim, 17-year-old Cheryl Smith, and prosecutor Chuck Patterson asked Judge Emanuel Cassimatis to deliver the maximum sentence*) та думку родини звинуваченого, які вважають його непричетним до

цієї справи (*Frey's family members insisted that Frey was wrongfully accused, and his defense attorney, Joanne Floyd, pinned the blame on John Amos Small, Frey's co-defendant in the first trial who is now on death row*). Закінчення репортажу нагадує «замкову конструкцію», що повертає читача до початку, до факту убивства та дійових осіб (жертва та злочинець), про яких йшлося у зачині (*The case went unsolved for 14 years until a state trooper working the cold-case file in 1995 connected the young woman's killing to another Hanover-area homicide for which Frey was convicted*). Таким чином, композиційна структура РЮТ зумовлена змістом, який є головним компонентом художньої форми, і підпорядковує не тільки різноманітні його змістовні елементи, але і додає всьому твору єдність та цілісність.

Основними видами юридичних репортажів є: спеціальний репортаж та репортаж-коментар. *Спеціальний репортаж* – містить опис репортером цікавої та важливої життєвої ситуації [6, с. 89]. Головне місце займає не оперативний мотив, а розкриття і доведення до відомо адресата нових і невідомих сторін розслідування злочину. В аналізованому прикладі спеціального репортажу юридичного жанру [8] йдеться про вбивство злочинцем, який розшукується поліцією, охоронця будинку для ветеранів (*A statewide all-points bulletin was issued Tuesday for the man suspected of stabbing to death a Yountville Veterans Home security guard. The hunt for 22-year-old Juan Jose Mendoza Hernandez began after Napa sheriffs deputies, armed with an arrest warrant charging murder, failed Monday to catch him at home where he had been staying in Napa*). У ході вивчення злочину автор спробував розглянути його з різних сторін. Перш за все, він уважно вивчив офіційні та неофіційні версії мотиву убивства (думка поліцейських та родичів загиблого) (*Investigators believe a taxi driver, who didn't speak Spanish, dropped Hernandez off a little before midnight on Aug. 3 at the veterans home security office where guard Manny Reyes, who spoke Spanish, was working. Reyes apparently agreed to give Hernandez a ride somewhere. Investigators would not speculate on a motive for the crime, but relatives said they were told items were stolen from Reyes. His former wife and other members of his extended family do not believe Reyes knew Hernandez*). Він також поцікавився думкою шерифа щодо можливого місця переховування злочинця («*We believe he may be headed either to the Stockton/Central Valley area or to Mexico*,» *Loughran said*) та дізнався про офіційний хід розслідування (*Napa County sheriffs Capt. Mike Loughran said several witnesses recognized Hernandez from a composite sketch released last week. He said investigators have also gathered information linking him to the crime. A Sheriffs Department strike team rushed to a house on the 2100 block of Russell Street in Napa on Monday afternoon, hoping to nab Hernandez, who had apparently been staying there. Loughran said Hernandez evidently fled several hours before officers arrived*). Репортер-адресант дає детальний опис злочинця та називає вартість винагороди людині, яка допоможе його упіймати. На основі зібраних автором даних, адресант має змогу побудувати свої міркування щодо причин скоєння злочину і одночасно бути більш обережним у спілкуванні із незнайомими людьми. Отже, в основі спеціального юридичного репортажу лежить актуальна подія – злочин. Автору важливо ознайомити читачів із результатами розслідування злочину, використовуючи різні ретроспекції, які відтворюють події. *Репортаж-коментар* – орієнтований на детальний коментар подій та фактів пов'язаних із порушенням закону. У ньому використовуються такі види коментарю: розширений – просторове роз'яснення факту; синхронний коментар – роз'яснення фактів до найдрібніших деталей; коментар фахівця – факт коментується професіоналом; полярний коментар – роз'яснення факту різними фахівцями, компетентними в цій області [4, с. 201-202]. У всіх цих випадках коментар у текстах РЮТ повинен обов'язково співвідноситись із описуваними подіями, пов'язаними із скоєним злочинцем.

В аналізованому прикладі [9] йдеться про події, які пов'язані із загадковими пострілами у Південному Чарльстоні, унаслідок чого протягом двох неділь загинуло три людини. При подачі матеріалу адресант звертається до різних видів коментарю з метою як найширше відобразити події, які пов'язані із злочинами, та дати можливість адресату проаналізувати інформацію та зробити певні висновки. Так, застосовуючи синхронний коментар, адресант роз'яснює, що саме можливе вживання наркотиків стимулювало злочинців до убивств в різний період (*Chief Deputy Phil Morris sent a group of sheriffs deputies to Campbells Creek on Monday to interview residents, and they learned of concerns about methamphetamine use in the unincorporated area where the victims of Thursday's two separate shootings lived and where one shooting occurred*). Усі коментарі злочинів зроблені на основі оперативної інформації, містять термінологічні одиниці, що допомагають проаналізувати ситуацію (*Chief Deputy; sheriffs deputies; methamphetamine; the victims; shootings*), проте розкривають характеру. Так, адресант, з метою розкриття причини скоєння цих злочинів, звертається за коментарем до начальника поліції, який вважає, що людина, яка скоїла ці злочини є наркоманом та має психічні розлади (*The people we talked to in Campbells Creek were concerned that this may be drug-related*,» *Morris said*). Наводяться полярні коментарі фахівців, що володіють високою інформаційною оперативністю, дають уявлення про злочин та хід розслідування (*No arrests have been made, nor is anyone in custody... Police are looking for a dark color Ford F-150 extended cap pickup... However, authorities on Monday released a poster with that description and photos of pickup trucks similar to one witnesses said they saw near two of the shootings*). Коментарі жителів району, де відбулися злочини, вказують на те, що люди стурбовані. Так, власники іграшкових крамниць зняли з продажу снайперські відео ігри, сподіваючись, що це допоможе громадськості (*We have not made a corporate decision to remove these games from our store shelves*,» *she said*. «*Individual store managers made a decision based on what they feel is right for the community*). Отже, юридичний репортаж-коментар містить інформацію, яка надає певну оцінку новинам та подіям, трактує можливий мотив злочину та допомагає адресату проаналізувати і відтворити загальну картину убивств. Таким чином, розглянувши різні види РЮТ, ми можемо відзначити, що він класифікується за предметом зображення і функціональним призначенням (спеціальний репортаж та репортаж-коментар), зберігає інформаційну природу навіть тоді, коли у ньому наявні елементи аналізу.

Література:

1. Барманкулов М. К. Журналистика для всех. (Общность и специфика жанров печати, телевидения и радиовещания). – Алма-Ата : Казахстан, 1979. – 320 с.
2. Бацевич Ф. С. Основы комунікативної лінгвістики. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
3. Бедь В. В. Юридична психологія. – К. : МАУП, 2004. – 436 с.
4. Ким М. Н. Репортаж: технология жанра. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2005. – 224 с.
5. Наер В. Л. Прагматический аспект английского газетного текста // Коммуникативные и прагматические особенности текстов разных жанров: Сб. науч. тр. – М. : Моск. гос. пед. ин-т им. М. Тореза. – 1981. – Вып. 178. – С. 106-114.
6. Тertyчный А. А. Жанры периодической печати. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 312 с.
7. http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/06/07/AR2006060700991_pf.html
8. http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/discussion/2006/07/19/AR2006071900642_pf.html
9. http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/05/30/AR2006053000858_pf.html